

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 8.6.2024 osoittamassaan kantelussa arvostellut Maahanmuuttoviraston menettelyä kansalaisuushakemuksensa käsittelyssä. Hän on todennut, että hakemuksen käsittely oli kantelun tekohetkellä kestänyt jo lähes 22 kuukautta.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 21.8.2024 antanut asiasta apulaisoikeuskanslerin siltä pyytämän selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Maahanmuuttoviraston selvitys

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelija on jättänyt kansalaisuushakemuksensa 14.8.2022 ja tunnistautunut 15.8.2022. Kantelijan hakemuksen käsittely on alkanut Maahanmuuttovirastossa 1.7.2024 ja kantelijalle on myönnetty Suomen kansalaisuus 2.7.2024 annetulla päätöksellä.

Maahanmuuttovirasto on todennut, että kansalaisuushakemusten määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosien aikana. Kasvua selittää muun muassa se, että syksyllä 2015 Suomeen tulleet turvapaikanhakijat ovat hakeneet kansalaisuutta saavuttaessaan vaadittavan asumisaian. Lisäksi kansalaisuuslakiin valmisteilla olevat muutokset ovat lisänneet hakemismäärää kesästä 2023 lähtien.

Hakemismäärien kasvun myötä kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat pidentyneet. Käsittelyaikoihin on Maahanmuuttoviraston mukaan vaikuttanut myös se, että hakemuksia laitetaan runsaasti vireille ennakoivasti. Kansalaisuushakemuksia on vireytetty siten, että kansalaistamisen edellytykset eivät täyty vielä hakemushetkellä eikä välttämättä myöhemminkään hakemuksen ratkaisuhetkellä. Käsittelyruuhkaa on etenkin sellaisissa hakemuksissa, joiden selvittämiseen joudutaan pyytämään lisäselvitystä, joka luonnollisesti pidentää hakemuksen käsittelyaikaa.

Maahanmuuttovirasto on selvityksensä mukaan pyrkinyt sujuvoittamaan hakemusten käsittelyä esimerkiksi hakemusten käsittelyn sujuvoittamisella, automaation avulla sekä henkilövoimavarojen lisäämisellä. Se on kertonut käyttävänsä sisäisessä työnjaossaan kansalaisuushakemusten lajittelussa niin sanottua korirakennetta. Korirakenteen avulla edistetään hakijoiden yhdenvertaista kohtelua, kun samantyyppiset hakemukset ohjautuvat samoihin koreihin. Käsittelyaika on siten lähtökohtaisesti vastaava kuin muissa samankaltaisissa tilanteissa.

Asioiden lajitteluun mainittuihin koreihin vaikuttaa muun muassa se, kuinka vaativaa selvitystyötä ja harkintaa kunkin hakemuksen oletetaan vaativan. Selkeimmissä tapauksissa automaatiota voidaan hyödyntää enemmän ja käsittelyajat ovat nopeampia. Tarkempaa selvittelyä vaativia hakemuksia ohjataan tarkempaa selvittelyä vaativiin koreihin, joiden käsittelyaika on luonnollisesti pidempi, koska käsittelytyössä vaaditaan enemmän manuaalista työtä sekä lisäselvityksiä.

Kantelijan kansalaisuushakemus on Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan ohjautunut automaation avulla enemmän selvittelyä vaativien hakemusten jonoon, koska kantelijalla on ollut tavanomaista enemmän matkoja ulkomaille. Asumisaikaedellytyksen selvittäminen on sen vuoksi vaatinut tarkempaa selvitystä. Tällä hetkellä kyseisen hakemuskorin käsittelyaika on keskimäärin noin kaksi vuotta. Kantelijan hakemuksen käsittelyajaksi muodostui noin 22 kuukautta.

Arviointi

Käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelussa tarkoitetun kansalaisuushakemuksen käsittely kesti runsaat vuoden ja kymmenen kuukautta. Pidän käsittelyaikaa jo lähtökohtaisesti hakijan kannalta kohtuuttoman pitkänä.

Maahanmuuttoviraston selvityksen perusteella hakemus oli lähes koko käsittelyajan ilman aktiivisia selvitystoimia käsittelyjonossa. Hakemuksen käsittely kesti vain kaksi päivää sen jälkeen, kun se otettiin aktiiviseen käsittelyyn apulaisoikeuskanslerin 18.6.2024 päivätyn selvityspyynnön saapumisen jälkeen. Hakemuksen käsittelyn aloittamisen viivästyminen on johtunut Maahanmuuttoviraston menettelystä.

Maahanmuuttovirasto on selvityksessään vedonnut muun ohella viraston yleisesti ruuhkautuneeseen työtilanteeseen. Resurssivajetta ei ole laillisuusvalvonnassa lähtökohtaisesti pidetty laillisesti hyväksyttävänä syynä hakemusten käsittelyn viivästy miseen. Viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämisellä sekä muilla käytettävissään olevilla työnkulkua kohentavilla keinoilla vaikuttaa omaan toimintaansa niin, että lakia kyetään noudattamaan ja asiat saadaan käsiteltyä ilman aiheetonta viivytystä. Totean, että hakijan hakemuksen käsittely oli aiheettomasti viivästynyt, kun se oli ollut selvityksessä mainitun ajan käsittelyjonossa ilman aktiivisia toimia.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely Maahanmuuttovirastossa on edellä arvioimallani tavalla aiheettomasti viivästynyt ja asian käsittelyaika on ollut hänen kannaltaan kohtuuttoman pitkä.

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 ([dnro OKV/945/10/2023](#)) ja 3.6.2024 ([dnro OKV/1399/10/2023](#)) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä asioissa, joissa käsittely oli kestänyt ensimmäisessä runsaat viisi ja puoli vuotta ja toisessa asiassa noin kolme vuotta ja viisi kuukautta, ja vielä päätöksessäni 2.7.2024 ([dnro OKV/819/10/2024](#)) kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota kansalaisuushakemusten viivytyksettömään käsittelyyn asiassa, jossa hakemuksen käsittely oli kestänyt noin kaksi vuotta ja neljä kuukautta.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään ([dnro OKV/2474/10/2023](#)) kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen ja pyytänyt sitä ilmoittamaan viimeistään 20.9.2024, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu. Maahanmuuttovirasto on toimittanut pyydetyn selvityksen 13.8.2024.

Asia ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset huomioon ottaen anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä esittämäni käsitykseni kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyn viivästymisestä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm